NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. V sreda 23. maliga travna (sredoživna) 1851. *List 17.*

Národna pésem
iz Polján na Kupi.

Zapisal Kobe *).

Majka Maro iza grada zvala:
Hodi, hčerka! ako si oprala.
Nesam, majko! ni do vode došla.
Kaj si, hčerka, letni dan delala?
Gledala sam čuda velikoga,
Kjer se bije Sava i Murava.
Sava vozi dervje i kamenje,
A Murava šajke okovane.
U šajki sta bratac i sestrica,
Bratac spava, a sestrica šiva.
Sestra bratca z iglico budila:
Stani, bratce, beli gradi goré!
Neka gore z ognjem izgoreli!
Služil jesam tri godine dana,
Pervo leto za lepo devojko,
Drugo leto za konjiča vranca,
Tretje leto za svetlo oružje.
Kad so došli devojke deliti,
Meni dajo staro neveljavo;
Kad so došli konjiče deliti,
Meni dajo stara neveljava;
Kad so došli oružje deliti,
Meni dajo staro i rujavo.

*) Morebiti je Novícam ta pesmica važna zavolj tam bivajočega podnarečja. Pisatelj.
Hvala lepa za-njo. Vred.
Majka (mati), — nesam (nisim), — zvala (klicala), šajka (nek čoln), — a (pa), neka (naj!) — i (in), — devojka (deklica).

Skušnje z Rigajskim lanam *).

Lansko spomlad že sim obljubil, v Novícah naznaniti, kako se mi je Rigajsko seme obneslo, pa še le letos obljubo spolnim, in to se mi toliko boljši zdí, ker imam letos dveletno skušnjo popisati.

Kupil sim predlanskim 10 funtov semena pri Kovaču v Šiški, in ga vsejal 27. aprila na njivo, ki je bila po navadi za domači lan pripravljena, to je, na deteljše v puhlico, na ktero je bil poprejšnjo jesen gnoj navožen. Tri ali štiri dni poprej sim celo njivo na ploh ali plat izoral, po tem (27. aprila) vso njivo lepo prevleči dal in nar pred Rigajsko seme na dva ogona in pol vsejal. Na drugi kos njive vsejem pa domače seme, (njiva je 140 stopinj dolga), dam s pepelam celo njivo enakomerno poštupati, in potlej jo še enkrat prevlečem, in delo je dokončano.

Nekteri lan razkopljejo in večidel tudi veliko poprej izorjejo in potlej vse prekopljejo; tudi jez sim tako ravnal, pa sedaj se mi gori popisano ravnanje bolje zdí, in je tudi veliko ložje. Ako se pa na ogone seje in orje, se pa mora razkopati, ker drugač preveč semena v razore pride.

Ob tednu začne zeleneti, pa je bil prav reven in redek viditi, in je kmalo za domačim zaostal. Ali ko nastopi o 14 dneh gorkota, je začel vidama rasti, in je ob času cvetja že za eno ped domačiga prerastel; cvetel je pa en teden pozneje od domačega. Sedaj še enmalo odraste, in ko je bil zrel, (tudi en teden pozneje) je bil skorej poldrugi čevelj veči od domačega, in je meril 3 čevlje v snopu; debel je bil pa, ko režena slama. Zdelo se mi je, da je bil enmalo preredek, in sim si zapomnil, da ga moram drugikrat ravno tako sejati, kot pšenico.

Potem ga denem v kozolc, da se dobro presuší, in potlej ga pogernem na travnik; v 14 dneh je bil goden. Ko ga otarem, mi je dal semena en mernik prav svitlega in gladkega, k mojemu začudenju nasprotnega unimu, ki sim ga kupil, ki je bil prav pust v roki. Prediva je bilo pa 30 funtov, ki je bilo voljno in svitlo, ko svila (žida) in sama lika. To je meni vse jako dopadlo, ter sklenem, se ga poprijeti, ako se mi drugič zopet dobro obnese.

Lansko leto mu odločim ajdovše (ktero je sploh nar slabši za lan) in navozim gnoja še le 14 dni poprej, ko je bil čas, ga sejati. Oral sim na ogone, in sim ga sejal tako gosto, kot pšenico (posejal sim ga polovico, drugo polovico sim prihranil za letos) in mu postrežem po navadi. Zrastel je enmalo čez dva čevlja in je bil ravno prav gost. Semena je bilo malo čez mernik, prediva pa ravno toliko in taciga ko lansko leto. Opomniti moram, da leto 1850 je bilo pri nas prav slabo za lan, in tudi njiva je bila malo pripravna za-nj.

Kar izdelovanje vtiče, pravijo predice, da skorej ni boljšega prediva od Rigajskiga, in obeli se bolj čisto, kot vsak drug. Jez ga nebodem več opustil, ako se mi bo tako obnašal. Bodemo vidili kaj bo letos. Ob letu bodem Novícam to naznanil *).

Iz Sorškiga polja.

*) Rigajski lan je nar imenitniši in nar žlahnejši lan. Riga je velko mesto v Liflandu na Rusovskim, kjer zavolj hladniga in vlažniga (mokrotniga) vremena se lan posebno dobro obnaša in od tod na vse kraje po svetu prodaja. Vredništvo.

*) Gotova je, da je Rigajsko seme nar boljši. Ali vsak sad, ki ne dobiva v drugim kraju tiste zemlje in tistiga zraka, kakor ju ima v svoji domovíni, se sčasama zverže. To učí, da je treba semena čez ene léta zopet iz ptujiga si omisliti. Vredništvo.

Cesarski ukáz

zastran naprave odškodninskiga zaklada za oprostene zemljiša v zgornji in spodnji Avstrii, na Solnograškim, Českim, Marskim, Šlezaškim, Štajarskim, Koroškim, Krajnskim, Teržaškim in Goriškim.

Celi znesek odškodníne, ki se bo imel za oprostene zemljiša v gori imenovanih deželah plačati, znese po prerajtu ministerstva okoli 207 milijonov gold., — od

teh spada na poprejšnje podložne okoli 96 milijonov in 400.000 gold., na deželno tretjíno 75 milijonov 900.000 gold., na deržavno kaso za povračilo odpravljenih prepisnín okoli 35 milijonov.

Po ukazu cesarskim od 11. aprila ima na nasvèt ministerstva denarni zaklad, iz kteriga se bo odškodnína za oprostene zemljiša plačevala, o vsih svetih tega leta v djanje stopiti. — Ta odškodovavni zaklad se bo napravil 1) iz letnih činžev ali pa iz kapitalov, ki so od oprostenih zemljiš plačati, 2) iz davkinih naklad in druzih odrajtvil, ki jih ima vsaka dežela, od vsih svetih tega leta začemši, za poplačanje tiste tretjíne (driteljca) odrajtati, ki na deželo spada, in 3) iz tistih zneskov, ki jih ima deržava (cesarka kasa) za nektere prepisníne plačati. — Činži, ki jih imajo nekdanji podložni od prerajtaniga celiga odškodniga zneska, po 5 od sto, plačati, se imajo cesarskim davkinim vradijam (gosposkam) z zemljišnim davkam vred v navadnih dôbah ali brištih, kakor se zemljišni davki plačujejo, brez da bi smelo kaj na dolgu ostati, naprej plačevati; kdor tega ne storí, bo po tistih postavah, ki za izterjanje zemljišniga davka veljajo, s silo primoran. — Vsi kapitali (cele odškodninske šume) ali pa na dolgu ostali kapitalni zneski, kteri nar manjšiga zneska ne dosežejo, ki ga bo ministerstvo po zaslišanju deželne oprostivne komisije in deželniga poglavarstva odločilo, se morajo o dveh letih gotovo plačati. Začetek teh 2 let bo ali o vsih svetih tega leta, ali pa pozneje, kakor bo po dogotovljenim prerajtu davkna vradíja naukaz dobila. Zastran tistih plačil, ki se imajo o enim letu odrajtati, veljá že dana postava. Poplačanje vsih kapitalov, ki od ministerstva postavljeni nar manjši znesek presežejo, se ima s činži vred po preteku enoletniga brišta o 20 letih dogotoviti, tako da se vsako leto poredama odločene plačila odrajtujejo. Tudi se zamore na dolg kapitala več odrajtati, kakor je to že po vsaki deželi obstoječih postavah znano. — Če se dva med seboj pogodita (zastopita), zna tudi kak drug namesto njega kapitalni dolg za poplačanje prevzeti, za napravo tacih prepustivnih pisem (cesijonov) in za vpis v javne bukve ni nič plačati. — Tudi plačíla kapitalov prejemajo cesarske davkine vradije. — Tista tretjína, ki jo ima dežela plačati, mora po določeni vsakoletni plači zadnji čas o 40 letih poplačana biti. — Ta tretjína se bo nabrala iz naklad na naravne davke (gruntne, hišne, dobitne in dohodkne davke) in če bo treba tudi iz naklad na neravne davšine, ki so za take naloge pripravne. Koliko bojo ti letni nakladi (Zuschlag) znesli, bo, gledé na izkazano potrebo, posebna postava *) pozneje določila. — V polajšanje teh davkinih plačíl se imajo tiste deželne premoženja oberniti, ki se bojo za splačanje tega deželniga dolga namenile, ali drugi v ta namen odločeni pripomočki. Letni ostanjki davkiniga ali druziga pripomočniga zaklada (kontribucij), ki v nekterih deželah obstojí, se znajo po dovolitvi deželniga poglavarja za poplačanje zemljišnih naklad v prid pri tem zakladu vdeleženih oberniti. —

Daljne določíla tega ukaza zapopadejo napravo dolžnih pisem, in vradne obravnave celiga tega opravila.

Opravičeni (to je nekdanje gruntne i. t. d. gosposke) dobijo 5 procentne dolžne pisma, ki se imajo po gotovih poplačilnih pravilih o 40 letih poplačati.

Od ljudskih šol
po slovenskih deželah.

Ker smo te dni v nekim Dunajskim časniku brali, da ima slav. ministerstvo úka hvale vredni namen, v vse dežele v šolstvu zvedene može poslati, ki bojo po prejetih vodilih natanjko preiskali vse zadéve ljudskih šol, hočemo o ti priliki tudi mi svoje misli razodeti, ki se opirajo na lastne skušnje in na od več modrih mož, kterim je prava osnova ljudskih šol pri sercu, nam odkrite svete. Stare slabe robe ne bomo hvalili in napák ne bomo zakrivali, za to ker nismo v šolstvu zapopadeni, se tedaj nikomur zameriti ne bojimo, — pa tudi prenapetiga ne bomo terjali, ker vémo, da ni mogoče, da bi vse mahoma popolnama bilo.

Da je omika slovenskiga prostiga ljudstva dosihmal grozno zanemarjena bila, je sploh znana žalostna resnica. Znano pa je tudi, od kod je to izviralo: 1) od premalo šol, 2) od slabih šol, 3) od nejevoljnosti starišev do šol.

Le ko se bojo te ovíre odpravile, se bo povzdignila omíka ljudstva, ktera je človeku sveta dolžnost, ker mu Bog ni uma zato podaril, da bi ga v zemljo zakopal, ampak da bi ga razbistril v čast Bogu, v prid svoj, in v prid dežele, v kteri živí.

Kdor pravi: „čmu je kmetu šola!“ si misli: „za kmeta je nar bolje, ako neumen ostane.“ Nagibi tacih misel pa so — malopridni, pregrešni. Nočemo odkrivati, zakaj še nekteri prosto ljudstvo neumno želé. Če pa terdimo, da je omíka za človeka, za kristjana, za deržavljana potrebna in od Boga zapovedana, ne terjamo — se vé da — učenosti od prostiga ljudstva, ampak le toliko in takošnih vrednost, ki so mu v njegovo dušno in telesno srečo potrebne. Teh pa ni veliko.

Po tem takim tudi zaveržemo tisto nezrelo omíko ali prav za prav spako, ktero vidimo na nekterih popačenih mladenčih, ki so nekoliko lét v šolo letali, pa zavolj nemarnosti v učenju ali slabiga zaderžanja šolo zapustili ali jo clo zapustiti mógli. Taki pridejo po tem na kmete domú, so v pohujšanje vsim sosedam, da s perstam na nje kazaje, pravijo: „lepe rečí se v šolah naučé!“

Ali, ki tako govoré, ne pomislijo, da so taki mladenči le izveržek šol, da so na kant djani študentje, da tedaj ravno tako malo veljajo, kakor na kant djan kmet, rokodelec, kupec i. t. d.

Krivično je tedaj, po tacih malopridnih izgledih šolo sploh obsoditi in je ravno tako krivično, kakor če bi kdo rekel: „ker je na kant djan kmet Boštjan malopriden, so vse kmetije za nič.“

Vunder ne smemo prostimu ljudstvu tacih krivih razsodkov zameriti, ker sámo nima šolske omíke, tedaj tudi prida šol ne pozná. Ali tudi na svojih otrocih, ki v šolo hodijo, ne vidi veliko prida od šol; to pa je od tod, ker so ljudske šole dosihmal slabe bile, kterim pa se ima po resni volji slav. ministerstva úka pomagati na boljši stan občnokoristnosti, ki jo vsakdanje življenje terja. Prenaredba je težavna in se ne bo mogla čez noč vpeljati, ker za dobre šole je pred vsim dobrih učenikov potreba; tacih pa sedaj, ko so jim bili tako grozno pičli dohodki določeni, ni veliko, in jih o tacih revah tudi ni môglo veliko biti.

Ako tedaj hočejo šole prihodnjič koristne biti omiki ljudstva, se jim mora pri korenini pomagati; korenína dobrih šol pa so dobri učeniki, dobri uki in dobra učitba. (Konec sledí.)

Petero potrebnih rečí
pri dovolitvi zakona na Slovenskim.

Iz Dolenskiga.

Pred nekaj tedni je dopisniku sledéče poterdílo v roke dospelo, ki ga ni malo veselilo:

„*Poterdilo,*
ki se da Matijetu Gregoriču iz L., da je položil znesek od 3 gld. v zagotovilo, da bo zavolj svo-

*) Poglej »novičarja iz mnogih krajev.« Vred.

jega nadstojnega zakona še o tem letu 15 sadnih drevesic na svojem zemljišu posadil, in da preko (čez) 24 ur ne bo piroval" (ženitníne obhajal.)

To prebravši sim željno zdihnul: ko bi k tema dvema še te tri pristopile: namreč 3) da bi ne smela ne mladeneč ne devica v zakon stopiti, dokler bi ne znala v maternem jeziku saj ročno brati; 4) da ne sme nobeden v zakon stopiti, ki nima dovoljnega premoženja; 5) da bi se nobeden nastaniti ne smel na samotnih krajih, ali saj ne v vinskih gorah. Bile bi te zapovedi gotovo človeštvu močno koristne.

Od perve zapovedi, to je, zasajenja drevés, je pa le potem kaj prida ali hasni dočakovati, ako bojo svedočbe (spričbe) resnične, ne pa da bi se za en bokal vina dobile.

Druga zapoved — ne predolziga pirovanja (ženitovanja, bi utegnila biti velike koristi, ako bi se na njo natanko gledalo, samo da bi morala biti kazen njenega preloma veči. Nevedežev je na južnih straneh Krajnske dežele še grozno veliko, ki ne umejo ne meje me mere, kadar se ženijo. Bolj je siromašen, bolj bi se rad takmal z bogatinom. Nabere si svatov kakor premožni, in praznuje s tolikimi pojedeži ženitníno celi božji teden. Ko pa svatba mine, revež strada, da se mu trebuh ljupi, in pojedežev ga posihmal ne pozna nobeden.

Tretja zapoved bi bila za vsako deželo blažna naredba; za nas pa Slovence neprecenljiva dobrota, kajti slovenski jezik se v pisarnicah ne rabi, in pisma, ki jih kmetje od tod dobivajo, se pišejo v njim nerazumljivem jeziku, ki ga v slovenščini zučen umeti ne more. Tega v drugih deželah za šole poglavitnega nagnila Slovenec pogreša, nevedež pa pravi: Samo zato pošiljati otroke v šolo, da se na bukvice moliti naučé, se pač nuja ne plača. Od tod navadne besede: „Krajnska šola in pa nič." Ali ni takó? To je vzrok, da ljudstvo rado rado vidi, da mu se ne narivajo šole. Ako bi tako ne bilo, kako bi stare velike fare Šmarjeta, Škocijan, Trebelno (na dlje ne grem, boječi se, da mi ne zmajnka popirja) ostale brez šol, dočim ima uboga lokalija od 700 duš svojo šolo na Kočevskem? Kako bi Trebelani ne imeli raji učenika namesti organista, ki mu na leto preko 90 mernikov pšenice, 60 veder vina in previda dajejo za vžitek?!

Kdor tedej nevednost in vraže našega ljudstva natanko pozna in ga iskreno ljubi, bo gotovo z mano ozir 3. zapovedi enake misli. Mrak uma je v nekih krajih naše deželice še tako velik, da človekuljubu, ki od nikodar željnega prosvéte traka zagledati ne more, serce od žalosti poka. Iz take noči uma tù samo en izgled: Ni zdavno, kar pride neka baba k zdravniku. Ko pisavca tega sostavka zagleda, ga vpraša: ali ni on gospod léčnik (zdravnik)? Za šalo jej reče, da je. Na to mu velí, da bi rada z njim govorila na samem. To jej dovoli, in migne nažočnim, se odaliti. Po tem mu začne pripovedovati od dveh nesrečnih zakonskih, ki nimata nobenega otročiča. Da bi se tega vzrok označil (označiti, to je, skrivne grešne dela razodeti, od znahe) mu poda od žene kolarde, od moža pa kapo. To iz rok vzemši v babo virí. Pripoveda mu na dalje od krave, da ima veliko in tudi dobrega mléka; ali ko se mesti začne, se zvodení in se nič masla ne storí. Mu prav tiho na uho šepta, da imajo sum na neko sosedo, s katero so že dovelj se zavolj tega sovraštva in kara navzili; da so enkrat pri možnji žabo krastačo v kablico deli in potem iz mléka vzeto v ogenj vergli, češ, da bo tudi soseda uni hip kot žaba gagnila v ognju, kar se vender zgodilo ni, samo mučno jej je bilo prihajalo. Med temi besedami razvija zamazano cunjo, pa mu konec repa, ki ga je doma kravi odrezala in sabo prinesla, pod nos molí, da bi jej tudi onde razodel vzrok. Od sramote ga na to zona obide in nejevoljen postane, da se tudi ta baba človek imenuje!

(Dalje sledi.)

Kako bi se mi Slovenci v književnim jeziku zjedinili?

(Konec.)

7. V „Ljublj. Časniku" smo brali, da g. Močnik slovensko matematiko piše. Matematika pa potrebuje znaminj. Eno tako napčno znaminje se nam zdi „gl." za goljdinar. Beseda „goljdinar" je druzim Slavjanom popolnama neznana (Čehi velé zlati, Iliri forint), pa tudi ni slovenska, je namreč spaček nemškiga „Gulden." Res da Krajnci zdaj nimamo druge, in jo moramo še rabiti, samo na Koroškem in Štajerskem je ranjš, poleg Kupe pa ranški v navadi, pa je menda tudi spaček od Rheinisch. Kako bomo ta dnar ob kratkem zaznamovali? Moretiti z „*gl.*"? — Poglejmo na Nemce, njih je blizo 40 milijonov, in njihova beseda „Gulden" je dobra, pa vendar si je ne upajo z „*gl.*" zaznamovati, ampak ostanejo pri starem znamnju *fl.* (florenus), ktero rabijo tudi Francozi in Talijani, kader od našega dnara pišejo. Kakšna pa je pri Slavjanih? Eni pišejo goljdinar, znamnje *gl.*; drugi ranjš; znam. *rn.*, tretji forint, znam. *fr.*, zopet drugi zlati, znam. *zl.* Ali ni to prava confusio babylonica! Ker se v imenu zjediniti ne moremo, zjedinimo se saj v znamnju, ktero zna vsak po svoje zgovarjati. Mi nasvetujemo staro znaminje *fl.* 1) ker ga cela zapadna Evropa rabi; 2) ker je dozdaj navadni *gl.* germanizm. germanizme pa moramo iz slovenšine iztrebiti; 3) ker je še pri nas v vsih šolah, kancelijah, štacunah, davkinih knjižicah in vsih računih v navadi; 4) ker je to matematičko znamnje, kakor je postavim, # cekin, ℭtr. cent, ℔ funt i. t. d. — Pa še nismo gotovi.

8. Še najdemo mnogo za grajati, o pravopisu lastnih imen. V prav novih knjigah, tudi v Javornikovem sv. pismu in v časopisih se bere: Gaca, Caharija, Lacar, Jezus Nacarenski i. t. d. Jeli mar res glas grečkiga ζ enak našemu *c*? Ali nam ne bo vsak mladeneč, ki se začenja greško brati učiti, povedal, da je ζ = δς, toraj njegov glas berž ko ne popolnama enak našemu *z* v Gajevem pravopisu. To kaže, da so Slavjani čerko *z* v prav izvirnem glasu v svoj pravopis vzeli. Nemški *z* ni enak v glasu greškimu ζ, in če Nemci pišejo Nazareth (pri njih lastna imena izvirni pravopis ohranijo) se napak bere Nacareth, prav pa Nazaret. O lastnih imenih toraj, če vam izvirni pravopis ne dopade, nam saj čerko *z* ohranite, zakaj če jo mi tudi po velevi Gajeviga pravopisa beremo, smo izvirnemu glasu gotovo bliže, kakor če *c* pišemo in zgovarjamo.

Nek rodoljub nas je lani ali predlani v „Novícah" opomnil, da nikarmo pisati v imenu Marija čerke *j*, ker je nepotrebna, gerda viditi, in nas brez potrebe odcepi od vsih Slavjanov in od cele Evrope. Prišla je tudi na svitlo knjižica: „Maria, mati pobožnih otrók," v kteri je imé Marija brez j pisano. Ročno jo otroci berejo, in čerke j nič ne pogrešajo. To kaže, da je res nepotrebna. Če je pa v resnici tako potrebna, zakaj se pa v 3. sklonu slov. pisatelji s samem povdarkom zadovolijo, in pišejo „Marí, saj jo tudi tukaj nekteri izrekujejo „Mariji *). Nepotrebna pa je tudi, za očí gerda in ločivna pri vsih lastnih imenih iz latinskiga na zlog *ia* izhajočih. Vkljub imenovanemu opominu v časopisih in skoraj v vsaki, tudi novi knjigi najdemo: Marija, Lucija, Cecilija, Rozalija i. t. d.

*) V višebroju imajo lastna imena skoraj v vsakem jeziku kaj posebnega. Tako moramo tudi Slovenci v 2. sklonu na koncu čerko *j* pisati, postavim 5 češena si Marija. Ta sklon se pa poredko rabi. Pisatelj.

Pa še več. Tudi povsod beremo: Austrija, Austrijanski, Italija, Azija, Galicija (zraven pa vendar tudi Galicia, Albania), in clo milijon, Sijon i. t. d. To je bogme čudno in barbarsko! Kaj se res v nobeni slov. besedi dve glasnici ne snidete? Kaj porečemo k besedam: nauk, zaime, pooblasten, preišem i. t. d.? Če pojdemo tako naprej, nam bodo kmalo nekteri tudi v take besede kak *j* ali *v* vcepili, p. najuk. Kaj se slovenska izreka tacih besedi v resnici bistevno od latinske razloči? Mi dozdaj tega razločka ne poznamo. Slovenci! kar so vsi narodi za dobro spoznali, nikarmo popravljati in se brez potrebe od njih ločiti. — O pravopisu lastnih imen mi tole svetujemo: Tuja lastna imena pišimo v izvirnem pravopisu, pri bolj navadnih po izgledu Talijanov namesto ph pišimo *f*, nam. th *t*, nam. y *i*, pri nenavadnih ohranimo popolnama izvirni pravopis.

Da se kak jezik izobraženim jezikom prištevati zamore, se tirja, da je prost napák, v oblikah stanoviten in lepoglasin. Če se vse nasvetovano v slov. jezik vpelje, mi s terdnem prepričanjem izrečemo, da nam ne bo mogel nihče očitati: slov. jezik je premehak in nepripraven za javne poslove.

Novičar iz Ljubljane.

Včeraj (torek) je bilo slovesno vstanovljenje gosp. dr. Matija Burgerja za župana Ljubljanskiga mesta. Zjutrej ob 5. uri je naznanila muzika narodne straže slovesnost, ki je po dokončani sv. velki maši, ki jo je korar in mestni odbornik g. Janez Novak vpričo knezo-škofa, deželniga poglavarja, mnogih višjih vradnikov in nekterih vojaških častnikov, mestnih odbornikov, vradnikov mestne županije in mnoge zbrane množice v stolni cerkvi pél, bila v pričo vsih gori imenovanih gospodov v krasno okinčani dvorani mestni hiši, pred ktero je muzika narodne straže igrala. Deželni poglavar g. grof Chorinsky je pozdravil perviga župana svobodne županije Ljubljanske kot moža, v kterim so vse potrebne lastnosti zedinjene, zadostiti ravno tako imenitnim kakor težavnim nalogam, ki jih bo prid Ljubljanskiga mesta od njega tirjal, kakor tudi tistim opravilam, ki jih je deržava novim županijam za oskerbovanje izročila. Potem je prisego župana predgovoril, ktero je g. dr. Burger za njim ponavljal. Po storjeni prisegi je novi župan besedo povzel; globoko ginjeniga serca je izgovoril, da občuti imenitno in težavno nalogo svojiga poklica, in da ta poklic spolniti mu bo le mogoče z edinjeno močjó županijskih odbornikov, ki jih je zaupanje Ljubljančanov na to mesto poklicalo; svoje serčno veselje je tudi izgovoril zastran obljube g. deželniga poglavarja, da bo po svoji moči prizadeve mestne županije podpiral, kteriga je poslednjič naprosil, da naj blagovoli, njegovo ponižno zahvalo Njih veličanstvu na znanje dati in Mu dogotoviti, da zvestoba Ljublj. odborstva do presvitliga cesarja se nikdar omajala ne bo. Ko je g. deželni poglavar obljubil, to razodetje cesarju radovoljno naznaniti, je bila slovesnost, po kteri je novi župan vstanovljen, končana. — Ta slovesni dan še bolj posvetiti, so bili mestni ubogi, vsak z 10 krajc. iz mestne denarnice podarovani; g. Jože Eržen, mestni odbornik in mili oče revnih svoje okolice, je pa revežem v Gradišu, Krakovim in Ternovim iz svojiga denarja po 20 krajc. ta dan podaril. — Danes popoldne bo volitev županoviga namestnika in 5 odbornikov za magistratne opravila. — Gosp. Dr. Šubert, c. k. profesor naravoslovja in kmetijstva v Ljubljani, je na velikonočni pondeljk po kratki bolezni na pljučni jetiki umerl; danes ob pêtih bo pogreb.

Novičar iz mnogih krajev.

Patent, po kterim se ima o prihodnjim letu 1852 (ki se o vsih svetih tega leta začne) 5 od 100 fl. kot naklada na vse naravne davke *) za odškodníno tiste tretjíne (driteljca) odrajtati, ktero ima po postavi vsaka dežela v oprostivno kaso plačati, so cesar tudi 11. t. m. podpisali. Glasí se takole: Mi Franc Jožef I. po milosti Božji cesar Avstrianski i. t. d. smo za dogotovljenje gruntne odveze v vsih deželah po vodilih danes razglašeniga patenta zastran poplačanja deželne tretjíne na predlog svojiga ministerstva sklenili: §. 1. Za gospodarsko leto 1852, to je, od 1. listopada 1851 se ima v deželah (ki so zgorej v cesarskim ukazu imenovane, poglej 1. stran Novíc) pri vsih naravnih davkih na 100 gold. 5 naložiti. §. 2. Ta naklada je v vsaki imenovanih dežel edino le za činže in poplačanje na njo spadajoče tretjíne namenjena. Poberala se bo po cesarskih davkinih vradijah po obstoječih postavah in odrajtovala vodstvu oprostivniga zaklada, ki je v vsaki deželi. — 13. t. m. je cesarski patent določil postave novo vstanovljeniga deržavniga svéta; s tem svetovavstvam se bojo v postavodajavnih zadevah cesar in ministri posvetovali; podložno je to svetovavstvo edinimu cesarju; z ministerstvam stojí na enaki stopnji; vunder na to, kar deržavni svèt v svojim posvetovanju sklene, ministerstvo v svojih predlogih ni zavezano. — Ministerstvo kmetijstva je naukazalo, da naj se iz vsake dežele vsako leto konec majnika in konec oktobra natanjčne naznanila vsih pridelkov ministerstvu pošljejo, da bo potem vse te naznanila sostavilo, in iz tega stan létine po celim cesarstvu naznanje dalo, da bo vsaka dežela tudi za drugo vedila, kako se je ta alí uni pridelk tù in tam obnesel. — Ker uboge udove in otroci umerlih vojakov prihodnjič ne bojo več iz vojaške cesarske kase pripomočkov dobivali, in ker jih mora županija, iz ktere so vojaki, preživiti, je ministerstvo vojaštva ukazalo, da vojak, ki se hoče oženiti, mora dovoljenje svoje županije imeti. — Nova kupčija z ogersko in galicijško klavno živino se je po železnici clo v Hamburg odperla. Unidan je bilo že 570 Ogerskih prešičev na Hamburškim somnju. — Sliši se, da se je ministerstvo zopet posvetovanja poprijelo, ceno solí ponižati; Bog daj! da bi se to kmalo zgodilo. — Pri porotnih sodnicah bojo rabeljni (freimani) kot deržavni vradniki v službo vzeti. — Mestni odbor v Gradcu bo tudi davk za psè vpeljal. — V Gorici je 9. t. m. g. Dr. Doljak za mestniga župana izvoljen bil. — V vunanjih deržavah se pretekli teden ni nič posebniga noviga primerilo.

Slovansko slovstvo.

Nov pravdoslovni časopis

Pravdonoša. (Gerichtszeitung).

Počemši od 1. travnja o. g. izlazi u Zadru pod uredničtvom dolipodpisanog svake subote u ilirskom jeziku pravoslovni list pod imenom „Pravdonoša“ Ciena mu je za cielu godinu 5 for., a za pol godine 2 for. 30 kr. Ovim pozivaju se učtivo na predbrojenje slovenski domorodci. Prof. Ante Kuzmanić.

☞ *Naznanje.* Druga pola 4. dela „živinozdravništva“ bo v saboto na svitlo dana.

*) Kteri davki se naravni (direkt) imenujejo, je razloženo v »cesarskim ukazu« današnjiga lista.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*